

3.7.2018

Dnro:
849/04/2018Sosiaali- ja terveysministeriö
lausuntopalvelu.fi

Lausuntopyyntö STM086:00/2016 ja STM/4454/2016

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi genomilaiksi

Viestintävirasto kiittää Kyberturvallisuuskeskukselle osoitetusta lausuntopyynnöstä ja ottaa kantaa luonnokseen hallituksen esitykseksi genomilaiksi Kyberturvallisuuskeskuksen toimialan osalta.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi on lähtökohtaisesti tuotu esiin hyvin kyberturvallisuuden merkittävyyttä genomitietorekisterin perustamisessa ja ylläpidossa.

Genomitietorekisteri on suunniteltu koko Suomen asukkaita koskevaksi ja se sisältäisi arkaluonteisia henkilötietoja. Tällainen rekisteri on houkutteleva kohde rikollisille. Luonnoksessa on viitattu raporttiin Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisu 30/2017, ja todettu sen perusteella, että "Terveystoimiala kuuluu eniten kyberhyökkäysten kohteeksi vuonna 2015 joutuneiden toimialojen joukkoon. Potilastiedot kiinnostavat rikollisia, koska niistä maksetaan pimeillä markkinoilla hyvin ja niitä voidaan käyttää tietojenkalastushyökkäyksissä, petoksissa sekä identiteettivarkauksissa. Kyberuhkan aiheuttaja voi rikollisten, hakkereiden, kybervakoojien, haktivistien, kybersotilaiden sekä kyberterroristien lisäksi olla organisaation sisäpiiri, johon kuuluvat muun muassa nykyiset ja entiset työntekijät, nykyiset sekä entiset palveluntarjoajat, sopimus-kumppanit, konsultit, nykyiset sekä entiset toimittajakumppanit sekä liiketoimintakumppanit ja asiakkaat." Luonnoksessa on todettu, että myös perustuslakivaliokunta on painottanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn aiheuttamia uhkia.

Viestintävirasto korostaakin, että genomitietorekisterin tietoturvaan on syytä kiinnittää erityisen suurta huomiota. Näin luonnoksessa onkin tehty. Tietoturvaa on käsitelty mm. luonnoksen sivulla 51 toteamalla, että "Koska arkaluonteinen genomitieto koskee henkilön itsensä lisäksi hänen sukulaisiaan edeltäviä ja tulevia sukupolvia myöten, on katsottava yleisen edun mukaiseksi se, että tiedot edellytetään tallennettavaksi korkean tietoturvan ympäristöön, jossa niiden ennakoitua ja ennakoimatonta käyttöä voidaan seurata ja valvoa tehokkaasti sekä säätää tietoturvan tasoa konkreettisen riskitason mukaisesti." sekä sivulla 72 "Lakiehdotuksessa vaadittu tietoturvan taso on esityksessä nostettu korkealle. Genomikeskuksen tietoturvaratkaisut vaikuttavat suoraan myös tietojen käytettävyyteen, jota ehdotetun lain on tarkoitus edistää. Kun käsitellään arkaluonteisia henkilötietoja, tietosuoja-asetuksessa edellytetään riittäviä suojatoimia. Tietoturvallinen käyttöympäristö on lakiehdotukseen kirjoitettu keskeinen toimi, joka suojaa yksilön geneettisten tietojen suojaa. Jos tästä vaatimuksesta luovuttaisiin, putoaisi lainsäädännöltä sen keskeinen pohja. Tietoturvallisella käyttöympäristöllä on merkittävä rooli väärinkäytösten estämisessä ja

kyberturvallisuuden ylläpidossa." Viestintävirasto kannustaa pitämään tietoturva-asiat tärkeässä asemassa myös hankkeen jatkovalmistelussa.

Viestintävirasto pitää tärkeänä myös luonnoksessa mainittujen käyttöoikeuksien hallinnan, henkilöstön koulutuksen ja muiden organisatoristen toimenpiteiden käyttämistä, jotta tietojen väärinkäyttö ja lainvastainen pääsy niihin estetäisiin.

Luonnoksessa esitetään "suojatoimena yhden henkilötyövuoden lisäresursointia Genomikeskuksen kyberturvallisuuden varmistamiseksi (ns. kyberturvallisuuden johtaja), jotta jatkuvasti uusia ratkaisuja vaativa kyberturvallisuusajattelu pysyisi ajankohtaisena." Viestintävirasto kannattaa tätä esitystä.

Viestintävirasto kannattaa myös luonnoksessa esitettyä ratkaisua, että "genomitietorekisteri toteutetaan paikallisesti ja maantieteellisesti Suomen rajojen sisäpuolella viranomaisvastuulla."

Viestintävirasto ehdottaa harkittavaksi, sosisiko ehdotuksen 18 §:n 3 momentti "Genomitietorekisteri on suojattava valtion viranomaisten tietoturvallisuutta koskevien velvoitteiden mukaisesti, kuten julkisuuslain 36 §:ssä ja valtioneuvoston asetuksessa tietoturvallisuudesta valtionhallinnossa (681/2010) säädetään." paremmin 29 §:n eli tietoturvallisen käyttöympäristön yhteyteen. 29 §:ssä ei ehdotetussa muodossa nimittäin ole asetettu mitään vaatimuksia tietoturvallisuudelle.

Luonnoksesta ilmenee, että mm. 29 §:ää tietoturvallisesta käyttöympäristöstä tullaan vielä täydentämään. Tämä on tarpeellista, sillä pykälän nykyinen muotoilu ei vielä aseta konkreettisia tietoturva vaatimuksia. Myös rekisterin rajapintoihin tulee kiinnittää asianmukaista huomiota.

Luonnoksessa todetaan, että "On myös tärkeää, että valvontaviranomaisilla on mahdollisuus tehdä tarkastuksia tietoturvallisuuden tason konkreettiseksi toteutukseksi ja sen kehittämiseksi." Kuitenkaan tässä vaiheessa lakiehdotus ei vielä sisällä pykälätekstiä tästä aiheesta, vaan se tulee täydennettäväksi lausuntokierroksen jälkeen (40 §). Viestintävirasto toteaa, että olisi tärkeää tietää, mitä viranomaisia on suunniteltu tähän valvontatehtävään. Lain viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden arvioinnista 3 §:n mukaan valtionhallinnon viranomaiset saavat käyttää tietojärjestelmiensä ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden arvioinnissa vain Viestintävirastoa tai sen hyväksymää tietoturvallisuuden arviointilaitosta. Viestintäviraston hyväksymät tietoturvallisuuden arviointilaitokset on kerrottu Viestintäviraston internetsivulla:

<https://www.viestintavirasto.fi/kyberturvallisuus/tietoturvallisuudenarviointilaitokset/hyvaksytytarviointilaitokset.html>

Viestintävirasto tuo esiin lisäksi sen, että valtiovarainministeriössä valmistellaan tiedonhallintalakia, jossa tullaan käsittelemään myös tietoturva-asioita. Tiedonhallintalain sääntelyllä voi olla vaikutusta mm. ehdotettuun 29 §:ään.

Viestintävirasto pitää kannatettavana esitettyä tavoitetta "Esityksessä on huomioitu se, että yhteiskunnassa on uudenlaisia henkilötietojen käsittelyyn ja ihmisten yksityisyydensuojaa vaarantavia kyberuhkia. Niiden tunnistamista sekä torjuntaa pyritään vahvistamaan lainvalmistelun edetessä yhteistyössä Kyberturvallisuuskeskuksen kanssa." Viestintävirasto kannustaa ottamaan yhteyttä

sen asiantuntijoihin riittävän varhaisessa vaiheessa tietoturvallista käyttöympäristöä kehitettäessä.

Johtaja

Jarkko Saarimäki

Lakimies

Anna von Fieandt-Lehtonen

